

Archiv obce Babylon
(1901) 1907–1945 (1949)

Inventář

EL NAD č.: 665

AP č.: 350

Mgr. Jana Hrušková

Horšovský Týn 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	7
Seznam použité literatury a pramenů	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
---------------------------------------	---

Inventární seznam	10
--------------------------	-----------

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Babylon se nachází 7 kilometrů jihozápadně od Domažlic při silnici z Domažlic do bavorského městečka Furth im Wald.

Název Babylon (Babilon)¹ se odvozuje ze slov „Babí lom“, z kterého zkomolením a vlivem biblického názvu vznikl dnešní název Babylon.

Již v 15. století se v této oblasti nacházely pařezovské rybníky, které náležely stejně jako okolní lesy městu Domažlice. První písemná zmínka o existenci osady s názvem Babilon se objevuje roku 1587, kdy je zmiňována dřevorubecká osada patřící k domažlickému panství. Po roce 1628 se část okolních lesů včetně pařezovských rybníků dostala do majetku Wolfa Viléma Lammingena z Albenreuthu, kterému byl roku 1630 za zásluhy v habsburských službách postoupen do dědičného vlastnictví veškerý chodský majetek a německé vesnice založené v domažlických lesích. Většina okolních lesů však zůstala i nadále v majetku královského města Domažlic.

V berní ruce jsou na Babyloně k roku 1654 uváděni pouze dva chalupníci (Tomáš a Michal Weber) a do poloviny 18. století stoupl počet domů pouze na čtyři. V roce 1839 je zde uváděno 11 domů se 78 obyvateli a v roce 1850 již 128 obyvatel. Tyto údaje se však již vztahují ke vsi, která vznikla splynutím těchto starších tzv. „dvorů“ s větším Pařezovem (Pařezow, Parisau), nacházejícím se severněji. Celá obec je pak nazývána Babylon (Babilon),² ale název Pařezov se objevuje jak na mapách z 19. století, tak i v názvech místních částí osad při sčítání obyvatel v první polovině 20. století.

Zavedení ústavnosti r. 1848 a následné zrušení poddanství znamenalo úplnou přestavbu správy v hasburské říši. V jednotlivých zemích byly vytvořeny nižší samosprávné celky – kraje, okresy a obce, v nichž byly některé úkoly svěřeny samotným občanům, čímž vznikla komunální samospráva.

První zákonnou úpravu obecní samosprávy obsahovalo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení z 17. března 1849, z něhož však vešly v platnost pouze předpisy o místních obcích. Nově se každé sídliště muselo stát buď obcí nebo součástí obce – tzv. osadou. Babylon se tedy v novém územněsprávním členění stal osadou obce Havlovice, která spadala do politického a soudního okresu Domažlice v kraji Plzeňském. Pod Havlovice v této době spadalo ještě několik dalších osad, a sice Česká Kubice, Nová a Stará Pasečnice a Petrovice, což se projevilo i na obecním razítku používaném na konci 19. a počátku 20. století, které nese opis: „Spojené obce Havlovice – místní obce“. V tomto spojení zůstal Babylon do roku 1907, kdy se osamostatnil.³

Již na přelomu 19. a 20. století se zde začal rozvíjet turistický ruch, a to zásluhou hrabat Stadionů, kteří zde, jakožto vlastníci pařezovských rybníků i okolních lesů, postavili hospůdku s rybářskou chýší – tzv. „Baštírnu“ a několik kabin na břehu rybníka. Již na počátku 20. století měl rybník písečné pláže a zdejší letovisko získávalo rychle popularitu.

Obecní samospráva nově osamostatněné obce se řídila obecním zřízením a volebním řádem z roku 1864, který byl vydán na základě říšského obecního zákoníku z r. 1862 (zákon č. 18/1862 ř. z., o základních pravidlech uspořádání záležitostí obecních).

Ten stanovil, že širším orgánem obecní samosprávy je volený obecní výbor, z jehož středu je posléze volen orgán výkonný – obecní představenstvo, které je tvořeno starostou a dvěma radními (později mohlo být radních i více, ale jejich počet nesměl přesáhnout třetinu počtu členů výboru). O prvních volbách do místního zastupitelstva ani ustavení těchto orgánů

¹ Obě varianty se používaly až do 20. let 20. století.

² Biblický název Babylon zřejmě lépe vystihoval charakter rodičího se turistického letoviska s etnograficky různorodým obyvatelstvem.

³ Povolen v roce 1907 a vydáno vyhláškou ze 17. března 1908. *Zákonník zemský království Českého : ročník 1908 obsahující částky I. – XXXVII. Číslo I. – 117.*, Praha : místodržitelská knihtiskárna, 1909, s. 42.

v obci Babylon se v inventarizovaném archivním fondu žádné zápisy nedochovaly, jelikož nejstarší dochovaná kniha Protokol o výborových schůzích byla zavedena až při jednání obecního výboru dne 28. března 1909. Z dalších zápisů v této knize vyplývá, že schůzi výboru, které se konaly přibližně čtyřikrát do roka, se účastnil starosta obce, dva radní, čtyři výboři a jeden náhradník a nepravidelně také zástupce virilisty obce Domažlické a zapisovatel. Do této knihy protokolů byly rovněž zaznamenávány zápisy z jednání místní školní rady, jimž byli přítomni předseda místní školní rady (starosta obce), zástupce školy, místní školní dohlížitel a jeden člen rady.

Působnost obcí se dělila na samostatnou, což obnášelo především hospodaření s obecním majetkem, udílení domovského práva či výkon místní policie, a stále narůstající přenesenou. Tu obce vykonávaly v rámci spolupůsobení s orgány státní správy a spadala sem všeobecná vnitřní správa, vojenské, berní či soudní záležitosti.

V únoru 1914 došlo k předání úřadu nově zvolenému obecnímu představenstvu, které tvořil starosta, dva radní, pět členů výboru a dva náhradníci.

Po vzniku samostatné Československé republiky byla upravena i oblast obecní samosprávy, a to Volebním řádem z roku 1919 (zákon č. 75/1919 Sb. ze dne 31. ledna 1919, o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. ze dne 7. února 1919, novela obecního zřízení), který byl výsledkem dohody občanských stran se sociální demokracií. Tento řád přinesl značnou demokratizaci, když přiznal všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo všem osobám nad 21 let, které měly v obci trvalé bydliště minimálně tři měsíce. Dále zavedl stálé voličské seznamy, zrušil ustanovení o majetkovém censu a přidělování tzv. virilních hlasů. Na druhou stranu však znamenal omezení značně liberálního vymezení obecní samosprávy vycházející ze zřízení z let 1862–1864 posilováním vlivu státních úřadů – původně okresní a zemské samosprávy, od r. 1927 okresních úřadů, zemských úřadů a ministerstva vnitra.

Z voleb probíhajících na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení mělo vzejít obecní zastupitelstvo, z něhož pak byla zvolena obecní rada, tvořená starostou a radními. Zároveň byl dán požadavek na zřizování obecních komisí, z nichž finanční a letopisecká byly povinné a vznik dalších záležel na zvážení zastupitelů. Obecní finanční komise měla polovinu členů volenou obecním zastupitelstvem a druhá polovina byla jmenována okresním úřadem a náleželo jí právo kontrolovat veškeré obecní hospodaření. Ustavován býval i obecní trestní senát, v němž byl starosta a dva členové rady. Do jeho působnosti spadala oblast trestních záležitostí.

V případě rozpuštění obecního zastupitelstva měla být jmenována obecní správní komise nebo vládní komisař, kteří obec vedli až do nových voleb. Volební období bylo od r. 1919 stanoveno čtyřleté, ale od r. 1933 bylo prodlouženo na šestileté.

V obci Babylon byla na volby konané 15. června 1919 sestavena jednotná kandidátka strany sociálně demokratické a strany republikánské čs. venkova, z níž bylo zvoleno devět členů zastupitelstva. Za zmínku jistě stojí zvolení ženy – Veroniky (Věry) Bohmanové. Jak vyplývá ze zápisů v knize Protokolů o schůzích, schůze zastupitelstva se konaly na obecním úřadě (s výjimkou let 1929–1931, kdy se schůzovalo v restauraci U Bohmanů) a jejich frekvence se pravděpodobně určovala podle potřeby (někdy po měsíci, jindy s prolukou tři měsíců). Méně častěji se podle dochovaných zápisů konaly schůze obecní rady ve složení starosta, dva radní a náměstek, a asi pouze jednou do roka se scházela finanční komise, která projednávala otázky hospodaření obce a rozpočtu.

V roce 1921 již Babylon tvořilo 40 domů a žilo zde 201 obyvatel. Jak při sčítání v roce 1921, tak i v roce 1930, je shodně uváděno, že obec Babylon má tyto místní části: ves Pařezov se 21 domy, samotu Babylon se 3 domy, několik roztroušených domů bez bližšího pojmenování a jednotlivé domy Baštírna, Flusárna, Myslivna, Trantura, Bohmanova hospoda a U Tří Chodů. Roku 1930 počet obyvatel poklesl na 192, ale domů zde přibylo na počet 55 a k roku 1940 je v kronice uváděno již 75 domů. Nutno podotknout, že zvyšující se počet domů

nebyl v mnohých případech způsoben novými domy místních, ale jednalo se o vily významnějších osob z Domažlic, Plzně či Prahy a penziony či hotely pro turisty.

Od roku 1909 sloužila pro místní děti v obci jednotřídní obecná škola. Jejím řídicím učitelem byl od roku 1924 ustanoven Jan Svačina, který se ujal sepsání pamětní knihy obce a od roku 1928 ji opatroval pravidelnými zápisy o dění v obci.⁴

Vzestup sezónního turistického ruchu pokračoval i nadále, o čemž svědčí zapsání Babylonu do seznamu letovisek roku 1928 i stavba mnohých vil, penzionů a hotelů v období první republiky (např. roku 1929 hotel Praha). V roce 1930 došlo v obci k založení sboru dobrovolných hasičů a rovněž k elektrifikaci obce. Roku 1933 se konečně vyřešila i otázka přidělu babylonských rybníků, o něž se ucházela jak obec Babylon, tak město Domažlice. To nakonec rybníky získalo, ale Babylonu bylo na odškodnění postoupeno za přidělovou cenu několik hektarů luk a bezplatně mu byla předána náves, která do té doby byla majetkem Domažlic.

Přestože byla obec ryze česká,⁵ po mnichovské konferenci se stala součástí Velkoněmecké říše. Dne 24. listopadu 1938 byla zabrána německými oddíly a obecní správu převzal od tehdejšího starosty Františka Pitipáče německý komisař Karl Singer. Zpočátku byla obec začleněna do politického okresu Železná Ruda (Markt Eisenstein), kde sídlil příslušný landrát, ale od 1. srpna 1940 došlo k přidělení obce do okresu Waldmünchen v kraji Regensburg. Obecní samospráva byla změněna na základě německého obecního řádu (Deutsche Gemeindeordnung) z 30. ledna 1935, který byl založen převážně na principu vůdčího jednotlivce, takže zmizela postava volně voleného zastupitele a starosta byl jmenován.

Před připojením Babylonu k Říši došlo k přesunu většiny státních zaměstnanců do vnitrozemí. Po zabrání obce se hranice posunula před hostinec U Tří Chodů a obyvatelům Babylonu byl omezen přístup na území Československa, později Protektorátu, kam se smělo pouze na propustku vystavenou četnickou stanicí. Za války sloužily zdejší vily a penziony pro německé občany – hotely Praha a Magda pro německou mládež ze střední školy v Hamburku, hotely Bohman a Belveder jako vojenské lazarety, v hotelu Bedrníček byli ubytováni lékaři a zdravotnický personál lazaretu a od července 1943 byly do všech volných bytů a domů přestěhovány německé ženy s dětmi, které byly z důvodu těžkého bombardování vystěhovány z Hamburku. V únoru 1945 byla pro vojenský lazaret zabrána i školní budova.

K osvobození obce došlo dne 1. května 1945. Činnost Obecního úřadu Babylon byla ukončena v květnu 1945 po převzetí správy obce místním národním výborem.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Babylon tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu Babylon. Z dochovaných archiválií není patrné, kde a jakým způsobem byly u původce ukládány, a žádné zprávy nejsou dohovány ani o převzetí archiválií do okresního archivu.

Podle zápisů v knize Protokol o výborových schůzích lze usuzovat, že v obci bylo vedeno více úředních knih a spisů než kolik jich současný fond obsahuje,⁶ avšak o případných ztrátách či skartacích nejsou dohovány žádné záznamy.

⁴ Vedení pamětních knih bylo obcím uloženo guberniálním nařízením již r. 1835 (nalezlo odezvu spíše u měst a církevních institucí) a po vzniku ČSR i zákonem o pamětních knihách obecních z 30. ledna 1920.

⁵ V roce 1930 se při sčítání obyvatel 190 lidí přihlásilo k československé národnosti a pouze 2 lidé k národnosti německé.

⁶ Konkrétně zmiňováno např. zavedení knih Jednací protokol a Pokladní knihy od 1. ledna 1912 či při předání úřadu starosty roku 1914 mj. uváděný „Starý denník“ z 21. října 1898.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Babylon je uzavřeným archivním fondem, který vznikl z činnosti Obecního úřadu Babylon a zachycuje období let (1901) 1907–1945 (1949).

Kniha inv. č. 4 a spisy inv. č. 16 svým časovým rozsahem zasahují do období před vznikem obecního úřadu samostatné obce Babylon. Naopak Kniha letních hostů přesahuje zápisy až do roku 1949. Vzhledem k převažující agendě z období existence obecního úřadu byly ponechány v tomto archivním fondu. Z hlediska obsahového archivní fond obsahuje především informace z oblasti obecní samosprávy, hospodaření obce a evidence obyvatel.

Roku 1994 byl tento archivní fond pořádán Ludmilou Růženeckou a vyhotoven zevrubný soupis písemností. Podle záznamů nedošlo v tomto fondu k žádné skartaci písemností. Při novém uspořádání fondu byly původní nepřesné záznamy nahrazeny novým inventářem, došlo ke změně v počtu inventárních jednotek a především k přesnějšímu vymezení agendy jednotlivých knih.

Při pořádání a inventarizaci archivního fondu bylo postupováno podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, č. j. AS/1-284/2000 a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

Po uspořádání tvoří tento fond osm úředních knih, jeden karton spisů a tři mapy o celkovém rozsahu 0,25 bm. Nesoulad v počtu evidenčních jednotek uvedených v EL NAD před inventarizací (10 e. j. – 8 knih a 2 kartony) a v počtu evidenčních jednotek po inventarizaci archivního fondu a rozdílná metráž jsou způsobeny fyzickým přemanimulováním písemností v kartonech a jejich přesným změřením. Vnitřní skartace nebyla provedena.

Během uložení archivního fondu ve Státním okresním archivu Domažlice v něm nebyly prováděny žádné restaurátorské ani konzervátorské zásahy. Fyzický stav všech dochovaných písemností je dobrý.

Inventární jednotky byly rozděleny do třech základních kategorií – I. Knihy, II. Spisy a III. Mapy. Při členění inventárního seznamu nebyla vytvořena kategorie účetní materiál, a to z důvodu, že účetní knihy obsahují i zápisy týkající se evidence obyvatel, proto nebyly vyčleněny do zvláštní kategorie, ale ponechány ve skupině s ostatními knihami. Analogicky k tomu byly i spisy týkající se hospodaření obce ponechány v kategorii II. Spisy, v podkategorii Správa obecního majetku. Kategorie III. Mapy a plány obsahuje tři nákresy obce nebo její části.

Jazykem dochovaných archiválií je čeština, pouze pro období 1938–1945 němčina.

Písemnosti, týkající se obce Babylon před vznikem obecního úřadu, lze nalézt i v archivních fondech Archiv města Domažlice (období před rokem 1850) a Archiv obce Havlovice (Babylon byl osadou Havlovic do roku 1907).

Pamětní kniha obce Babylonu, která byla vedena od roku 1928⁷ do roku 1984, byla pro svůj časový přesah zařazena do archivního fondu Místní národní výbor Babylon.

Na základě zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, byla převážná většina archiválií Archivu obce Babylon zařazena do II. kategorie. Výjimku tvoří pouze knihy inv. č. 1 a 2, které byly zařazeny do I. kategorie.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

O dění v obci v letech 1909-1944 nám poskytují informace Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva.

⁷ Ze školní kroniky ZDŠ Babylon jsou převzaty zápisy zachycující nejvýznamnější události týkající se obce od konce 19. století.

Jistým specifíkem jsou zápisy z období 1938–1945, kdy obec spadala do Velkoněmecké říše, a kdy byly původní účetní knihy s předtištěnými kolonkami používány pro účely evidence obyvatel či evidence dodávek mléka.

Význam Babylonu, jakožto turistického letoviska, dokresluje kniha letních hostů z let 1938–1949 i dochované stavební plány hotelů či vil.

Pamětní kniha obce Babylonu, zachycující nejpodrobněji události v obci od přelomu 19. a 20. století do roku 1984, je součástí fondu MNV Babylon.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Babylon uspořádala a archivní pomůcku zpracovala ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně v srpnu 2011 Jana Hrušková.

V Horšovském Týně dne 4. 1. 2012

Mgr. Jana Hrušková

Seznam použité literatury a pramenů

Berní rula 25: díl III. kraj Plzeňský. Praha : Státní ústřední archiv, 2003.

Tereziánský katastr český, svazek 2. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra, 1966.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

Kolektiv autorů. *Český les : příroda – historie – život.* Praha : Baset, 2005.

MACKOVÁ, Marie. K úřadovněm a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, s. 235–240.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H.* Praha : Česká akademie věd a umění, 1954.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlicko a Kdyňsko : historicko-turistický průvodce č. 5.* Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha : Federální statistický úřad, 1978.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: Statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klattauer kreis.* Praha : J. G. Calve, 1839.

Statistický lexikon obcí v Republice československé : I. Čechy. Praha : Státní úřad statistický, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha : Orbis, 1934.

Zákonník zemský království Českého : ročník 1908 obsahující částky I. – XXXVII. Číslo 1. – 117. Praha : Místodržitelská knihtiskárna, 1909.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. kat.	katastrální číslo
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
MNV	místní národní výbor
NAD	Národní archivní dědictví
SOAP	Státní oblastní archiv Plzeň
SOkA	Státní okresní archiv

Inventární seznam

I. KNIHY**1. Knihy všeobecné správy obce**

1	Protokoly o schůzích výboru, obecní rady a jednání místní školní rady 28. 3. 1909–12. 1. 1930	1909–1930	K 1
2	Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva, obecní rady a finanční komise 22. 7. 1930–23. 12. 1944	1930–1944	K 2
3	Knihy evidence obyvatel [1938]–[1945] Pokladní deník 1936–1938 Evidence zásobování mlékem [1938]–[1945]	1936–[1945]	K 3
4	Seznam vydaných domovských listů	(1901) 1907–1938	K 4

2. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku

5	Knihy letních hostů	1938–1945 (1949)	K 5
6	Záznam trestů	1924–1940	K 6

3. Účetní knihy

7	Hlavní kniha 1928–1930 Evidence zásobování mlékem 1940–1945 Evidence výdeje cestovních dokladů 1942	1928–1945	K 7
8	Pokladní deník 1932–1938 Školní fond 1932–1933 Fond chudých 1932–1933	1932–1938	K 8

II. SPISY**1. Správa obecního majetku**

9	Rozpočty obce	1927–1938	N 1
10	Rozpočty ústavu chudých	1927–1930	N 1
11	Účetní závěrky	1933–1937	N 1
12	Výkaz zápůjček a zápůjčkové služby	1935	N 1
13	Výroční účet důchodu	1924	N 1
14	Výroční účet chudinského fondu	[1920]–[1929]	N 1

Inv. č. Obsah Časový rozsah Evid. jedn.

2. Stavební záležitosti

15 Stavební záležitosti (mj. i stavební plány s přípisy o povolení staveb) 1911–1937 N 1

3. Trestní pravomoc

16 Trestní listy (1901)1907–1936 N 1

III. MAPY

17 Katastr obce Babylon
nákres, autor neuveden, nedatováno, bez měřítka [1907] – [1945] M 1

18 Situační nákres na rozdělení parcely č.kat. 120
František Klíma, 1:2880 1927 M 2

19 Návrh na rozdělení parcely č.kat. 84/1
(bývalý rybník) s uvedením rozlohy jednotlivých dílů
autor neuveden, nedatováno, asi 1:2880 [1907] – [1945] M 3

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Babylon
Značka fondu:	AO Babylon
Časový rozsah:	(1901) 1907–1945 (1949)
Počet evidenčních jednotek:	12 (8 úředních knih, 1 karton, 3 mapy)
Počet inventárních jednotek:	19
Rozsah v bm:	0,25 0,22
Stav ke dni:	4. 1. 2012, 24. 9. 2012
Zpracovatel archivního souboru:	Mgr. Jana Hrušková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Jana Hrušková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová

dne 4. 1. 2012 – č. j. SOAP/010-0006/2012